

Kirkegårdskultur

*Af stenbuggermester
Kaj W. Nielsen, Viborg.*

Vore kirkegårde er almindeligvis smukke og vedholdte, ja, købstad-kirkegårdene endog med så smukke og parklignende anlæg, at man er lige ved at spørge: „Hvor ligger pavillonen?“. Så fuldstændig har man formået at skjule gravkarakteren for de besøgende; dette er havekunst af høj karat, men det er en misforståelse og dermed ikke kirkegårdskultur. En kirkegård skal ligne det, den er, en begravelsesplads, hvor de levende hæger om de dodes minde og søger trøst i ensomheden, og derfor bør graven, så vidt muligt, være markeret, således at man kan se de dodes sidste hvilested, en vis ensartethed i gravstykernes form og størrelse vil være nødvendig, uden at det individuelle præg forsvinder. Kirkegården skal kalde på alvor for de besøgende, minde om livets forkrænkelighed, og som jeg så på en gammel gravliggesten, hvor der stod: „Stands, vandringsmand, thi som du er, har jeg været, og som jeg er, skal du blive“.

De gamle landsbykirker har min særlige interesse, og jeg tager mig altid tid til at studere de gamle mindsten, og i et kort nu passerer en lang række skæbner mit sind, alvorligt og på gammelt landsbysprog fortæller de gamle gravsten om livets mangfoldighed, om tidlig afbrudt lykke, om ægtefæller, der fulgtes ad et langt liv, børn og unge, og her en stor og anset mand, et nu er hele kirkegården levende for mig, hele sognet har i ærbødighed og sorg fulgt dem til graven, den lille kirkeklokke har kaldt dem sammen, og i den lille landsbykirke har de frembåret deres lykke og sorg – fundet trøst og styrke under Guds evige nåde, thi en nation og et folk, der ikke bevarer og ærer sin fortid, har heller ingen fremtid – jeg drejer ud på den nye afdeling af kirkegården, et mærkeligt rodet indtryk er min første tanke, lange rækker af blanke, polerede skaller af marksten, der er anbragt halvt liggende og anbragt i et hjørne af gravstedet, en skæv gang af landevejens brosten går op til stenskallen, der bærer den afdødes navne i påsatte metalbogstaver, et billede på uro og rodløshed, er dette den nye kultur, ensformig og trist, navne og årstal, lad os dog være med til at mindske denne form for begravelsespladser. Det bør markeres, at her er en grav, et menneskes sidste hvilested, og de kristne symboler bør tages mere i brug, og ligeledes må gravstenen fortælle efterslægten noget om den, der hviler her. På vej ud kommer jeg til et hjørne, hvor man har anbragt de kasserede gravsten, nogle kan man endnu læse navnene på, en uværdig måde at blive mindet på, nogle navne kan endnu huskes i sognet – gamle folk har kendt dem – hele hjørnet skriger sit „Sic transit gloria mundi“ mod de besøgende, lad dette uværdige hjørne fjerne, lad ikke de gamle gravsten fortælle, at disse grave ikke er blevet passet, måske af nød og tvang for efterslægten, og lad glemselens barmhjertige slør trækkes hen over de grave, der ikke mere vedligeholdes, lad stenene totalt destrueres, så navnene ikke ses mere, og lad os alle, der arbejder med kirkegården og har et ansvar, sørge for, at ro og alvor bliver det indtryk, vore kirkegårde indgyder de besøgende, først da kan vi tale om dansk kirkegårdskultur.